

та привести її у відповідність до зарубіжного досвіду високорозвинутих держав.

Література:

1. Дані офіційного сайту Державної казначейської служби України URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 02.04.2020).
2. Дані офіційного сайту Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).
3. Дані офіційного сайту Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування: Закон України № 2646-VIII від 06.12.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-VIII> (дата звернення: 02.04.2020).

Мельник Алла Леонідівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Коваль С. Л.

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ

В умовах поглиблення світових процесів фінансової глобалізації та їх впливу на розвиток економіки України особливого значення набуває забезпечення фінансовими ресурсами економічного зростання. Одним із джерел таких ресурсів є заощадження домогосподарств, які у процесі кругообігу на фінансовому ринку забезпечують задоволенню потреб інших суб'єктів у позикових коштах. Перетворення заощаджень на інвестиції сприятиме отриманню домогосподарствами додаткових доходів, які сприятимуть зростанню споживчого попиту та підвищенню рівня життя населення. Таким чином, перехід неорганізованих заощаджень членів домогосподарств у інвестиції сприятиме зростанню доходів населення, доходної частини бюджету, прибутку суб'єктів господарювання, таким чином відбуватиметься зростання ВВП та підвищення добробуту населення.

Проблеми заощаджень населення розглядалися у працях вітчизняних учених: М. Алексєєнка, А. Берегулі, В. Булавинець, О. Ватаманюка, А. Вожжова, В. Добровольської, В. Жупанина, Ю. Кашина, Ю. Мелехіна, Т. Кізими, О. Кузьмовича, В. Марцина, В. Рисіна, М. Савлука, Т. Смовженко, М. Туріянської, І. Хомінічта інших.

Незважаючи на значні наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних вчених з даної проблематики, існує потреба в її подальшому дослідженні. Недостатньо вивченими залишаються питання залучення неорганізованих заощаджень домогосподарств в економіку України, особливо враховуючи рівень фінансової грамотності населення та мотиви його поведінки в умовах нестабільності. Ще одним негативним фактором стало поширення епідемії коронавірусу, який несе загрозу не лише здоров'ю, а фінансовій стабільності членів домогосподарств. Саме тому, існує потреба у комплексному дослідженні можливостей формування заощаджень та їх перетворення інвестиції через механізм фінансового ринку у фінансові та капітальні інвестиції.

Залучення заощаджень населення до інвестиційних процесів, тобто переведення їх з неорганізованої (готівкової) форми в організовану (вклади у банківських установах; вклади у небанківських депозитних установах; придбання цінних паперів; вкладення у страхові поліси) є актуальною темою для України протягом усього періоду становлення та розвитку її економіки.

Українські вчені під заощадженнями переважно розуміють виключно заощадження домогосподарств. Так, Марцин В.С. та Кузьмович О.В. трактують заощадження як частину доходів населення, що призначена для забезпечення потреб у майбутньому [1, с. 85; 2, с. 18].

Український вчений Ватаманюк О.З. у монографії «Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз» трактує заощадження як частину доходу, що не витрачається на поточне споживання [3, с. 23].

Жупанин В. В. при розгляді заощаджень населення робить наголос на споживанні відкладеного доходу для майбутнього його використання: «заощадження населення» відображають систему суспільних відносин між індивідами з приводу збереження грошових коштів для їх використання у майбутньому [4, с. 6]. Як бачимо автор не уточнює, яка саме частина доходу індивідууму підлягає збереженню, а лише підкреслює форму

збереження такого доходу, зокрема збереження доходу у вигляді грошових коштів.

Берегуля А. Я. розглядає заощадження як відкладене споживання населення при цьому відмічає форми заощаджень: натуральна, грошова та фінансова [5, с. 8].

Враховуючи складність і багатогранність досліджуваної категорії, Ільченко Т. розглядає її як в мікроекономічному, так і в макроекономічному аспектах. На думку вченого, при трактуванні заощаджень доцільно враховувати чотири характерні ознаки [6, с. 220]. У першу чергу, заощадження – це та частина доходу, який не споживається у поточному періоді. З іншого боку, заощадження представляють собою відкладене споживання для задоволення майбутніх потреб. По-третє, заощадження відображають економічні відносини, які виникають між суб'єктами економічної діяльності. По-четверте, заощадження є основою розширеного відтворення при умові їх трансформації в інвестиції [6, с. 220].

Кізима Т. розглядає заощадження як складну та багатогранну економічну категорію, яка характеризує відносини, що виникають всередині домогосподарства або між домогосподарством та іншими економічними суб'єктами (підприємствами, інституціями фінансового ринку, державою) з приводу розподілу отриманих доходів та формування відповідних фондів грошових коштів, покликаних забезпечувати споживання або зростання доходів їхніх власників у майбутньому [7, с. 201].

Досліджуючи заощадження, Туріянська М. М. тлумачить їх як потенційне джерело інвестицій [8, с. 11].

Результатом ґрунтовного дослідження Добровольської І. О. стало трактування заощаджень як системи відносин, що виникають з приводу отримання доходу населенням та відокремлення його частки з метою зберення за різними формами накопичення (грошовою, натурально-речовою, фінансових активів) для покриття виникаючих потреб у майбутньому та можливого використання як інвестиційного ресурсу [9, с. 31]. Відмінність цього тлумачення полягає в окресленні системи відносин, які пов'язані із формуванням заощаджень, визначенні мети їх утворення та наголошенні на важливості збереження тої частини доходу, яка перетворюється на заощадження.

Найбільш досконалим, на нашу думку, є трактування заощаджень, яке запропонували українські вчені Алексеєнко М. Д.: заощадження – це частина сукупних доходів суб'єктів економіки (населення, підприємств та держави), які не використані на споживання, сплату податків та інших обов'язкових платежів і призначені для забезпечення потреб у майбутньому [10, с. 24]. Це визначення заощаджень є вдалим, оскільки комплексно характеризує заощадження.

Підсумовуючи вищевикладене та врахувавши існуючі трактування пропонуємо таке визначення: заощадження домогосподарств – це система відносин, що виникають у процесі отримання доходів домогосподарством та відокремлення їх частини з метою збереження у різних формах накопичення (грошовій, натурально-речовій, фінансовій) для покриття виникаючих потреб у майбутньому та можливого використання як інвестиційних ресурсів. Таке визначення містить уточнення в частині відокремлення системи відносин з приводу виникнення та формування заощаджень, визначення форми існування та мети формування.

Література:

1. Марцин В.С. Роль заощаджень населення у трансформації економіки. *Фінанси України*. 2002. № 4. С. 85–93.
2. Кузьмович О.В. Грошові заощадження як джерело інвестиційних ресурсів. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія: Економіка. 2001. № 46. С. 17–23.
3. Ватаманюк О.З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз: монографія. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 536 с.
4. Жупанин В. В. Заощадження населення як джерело залучення коштів в економіку України: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.08 / Київ: Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України, 2009. 21 с.
5. Берегуля А. Я. Заощадження населення в умовах економічного зростання: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.08 / Одеса: Одеський державний економічний університет, 2007. 21 с.
6. Ільченко Т. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності економічної категорії «заощадження». *Вісник Львівського ун-ту*: Серія екон. 2009. Вип. 41. С. 213–223.

7. Ільченко Т. Методологічні підходи до дослідження заощаджень населення. *ВісникТНЕУ*. 2009. № 2. С. 56–60.

8. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку: монографія. Київ: Знання, 2010. 431 с.

9. Туріянська М. М. Концептуальні засади формування джерел інвестиційних ресурсів України: автореф. дис. ... д.е.н.: спец. 08.01.01 / Донецьк: Донецький національний університет, 2006. 33 с.

10. Добровольська І. О. Теоретичні аспекти сутнісного розуміння категорії «заощадження населення». *Економіка розвитку*. 2011. № 3 (59). С. 29–32.

11. Алексеєнко М.Д. Сутність і роль заощаджень в умовах ринкової економіки. *Економіка України*. 2000. № 11. С. 23–30.

12. Коваль С.Л. Особливості фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 7/2. С. 28–34.

Мудра Наталія Русланівна

студентка 3 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник - к.е.н., доцент Петрушка О. В.

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

На сучасному етапі розвитку України актуальним постає питання забезпечення ефективного економічного й соціального розвитку регіонів у контексті впровадження процесів бюджетної децентралізації в державі. Дієвими важелями успішної реалізації реформи децентралізації є інструменти бюджетної політики, що спрямовані на вирішення стратегічних та поточних завдань щодо утвердження фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, зміцнення фінансової стійкості місцевих бюджетів, створення сприятливих умов для розвитку місцевої інфраструктури тощо.

На сьогодні, незважаючи на розпочатий у 2014 році в Україні курс на децентралізацію, залишаються невирішеними проблеми фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування, постійної нестачі фінансових ресурсів, нестабільності дохідних джерел місцевих бюджетів